

OLDIPO® s.r.o.
Tř. Svornosti 57
779 00 Olomouc
tel./fax: +420 585 20 40 55
mobil: +420 777 21 35 35
+420 777 21 36 36
e-mail: oldipo@quick.cz
web: <http://www.mybox.cz/oldipo>

OLDIPO® s.r.o. a autor produktu Mgr. Jiří Zibura
představujeme Vám učitelům českého jazyka
didaktickou pomůcku

DiPo® - slovesa

SOUČÁSTI PRODUKTU

PRACOVNÍ DESKA

Pracovní deska je vyrobena z tvrdého kartonu. Podkladová barva desky je oranžová. Buňky pro zařazení kartiček se slovesy v oznamovacím způsobu jsou oranžové, ve způsobu rozkazovacím modré a ve způsobu podmiňovacím žlutozelené. V pásmu buněk pro způsob rozkazovací jsou buňky v horizontu 1. a 3. osoby čísla jednotného a 3. osoby čísla množného vybarveny podkladovou barvou s upozorněním na neexistenci těchto tvarů. Toto řešení výrazně omezuje počet chyb v určení osoby a zároveň napomáhá trvalé fixaci tohoto poznatku do povědomí dětí.

Celkové řešení desky umožňuje práci se čtyřmi slovesnými kategoriemi najednou – s kategorií osoby, čísla, času a způsobu. Deska je přitom jednoduchá a přehledná. Doporučujeme, hlavně v počátcích výcviku, pracovat pouze se souborem oranžových kartiček, tedy se slovesy v oznamovacím způsobu. Zásoba kartiček je pro 4 žáky dostatečná (60 kartiček na 1 žáka) a děti nejsou zbytečně mateny složitými tvary podmiňovacího způsobu, ani odlišnou barvou. Předtištěné záhlaví oznamovacího způsobu díky dětské zvědavosti předjímá budoucí látku.

KARTIČKY

Dodaný soubor obsahuje 400 kartiček s textem. Pro procvičení oznamovacího způsobu je k dispozici celkem 240 kartiček (80 pro každý slovesný čas), pro procvičení rozkazovacího způsobu obsahuje soubor 80 kartiček, stejně tolik i pro podmiňovací způsob. Polovina celkového počtu je v čísle jednotném, druhá polovina v čísle množném. Jsou použity všechny slovesné osoby. Znamená to, že na procvičení každé slovesné osoby je k dispozici průměrně 66 různých příkladů, na procvičení každého slovesného čísla 200 příkladů a pro každý slovesný čas 80 příkladů.

Každá kartička je potištěna z obou stran.

Lícová strana:

má v horní polovině tučně vytištěný zkoumaný slovesný tvar. V dolní polovině je tento tvar uveden v krátké vazbě na další slova. Důvodem je snazší určení kategorií, pochopení významu sloves při tvorbě věty i další důvody didaktické.

Rubová strana:

je lemována identifikačními znaky. Jsou jimi políčka s běžně používanými zkratkami jednotlivých slovesných kategorií. Žák zde dostane i informaci o tom, zda jde o tvar jednoduchý nebo složený, případně o zvrtné sloveso. Vybarvená políčka označují ty slovesné kategorie, které zkoumaný tvar slovesa vyjadřuje. Střed kartičky je rovněž vybarven. Barvy odlišují jednotlivé slovesné způsoby a jsou shodné s buňkami na desce. To umožňuje okamžitou identifikaci slovesného způsobu a velmi rychlé roztřídění celého souboru, chce-li učitel pracovat s konkrétním slovesným způsobem. V barevném středu je opět natištěn zkoumaný slovesný tvar i s infinitivem. Kartičky jsou číslovány.

SYSTÉM IDENTIFIKAČNÍCH ZNAKŮ

Je zřejmý z ukázky kartiček

UKÁZKA LÍCOVÉ STRANY

vezla jsem
vezla jsem těžký náklad

hrajme si
hrajme si na písku

neschovávali by se
kdyby se neschovávali, ...

UKÁZKA RUBOVÉ STRANY

	1.os.	2.os.	3.os.		č.j.	č.mn.	
min.	vezla jsem						ozn.
přít.	vézt						rozk.
bud.	vézt						podm.
1	jednoduchý tvar	složený tvar		zvrtné sloveso			

	1.os.	2.os.	3.os.		č.j.	č.mn.	
čas neurčujeme	hrajme si						ozn.
	hrát si						rozk.
	hrát si						podm.
50	jednoduchý tvar	složený tvar		zvrtné sloveso			

	1.os.	2.os.	3.os.		č.j.	č.mn.	
čas neurčujeme	neschovávali by se						ozn.
	neschovávat se						rozk.
	neschovávat se						podm.
80	jednoduchý tvar	složený tvar		zvrtné sloveso			

ZÁKLADNÍ NÁVOD PRO PRÁCI A KONTROLA SPRÁVNOSTI

Práce s DiPo je jednoduchá a děti si postup velmi rychle osvojí. Učitel rozhodne, zda vybere soubor kartiček on nebo si soubor určí dítě samo podle svých potřeb. Žák srovná všechny kartičky nebarevnou, lícovou stranou k sobě. Po přečtení tvaru se rozhodne, na jakou pozici na desce kartičku položí. Každá buňka na desce má přesně definované parametry, které odpovídají příslušné slovesné kategorii. Žák postupně vytváří sloupečky na sobě ležících kartiček lícovou stranou nahoru, které by měly mít, v případě správného zařazení, shodné parametry. Po zpracování celého souboru (nebo kdykoliv potřebuje) přistoupí ke kontrole. Žák u kontrolovaného sloupečku sklepnutím zároveň hrany, otočí rubovou stranu nahoru a posunem kartiček, do vějířku, stranovým posunutím, nebo opakovaným snímáním kartiček sleduje, zda vybarvená políčka vyjadřující konkrétní kategorii jsou u všech kartiček v zákrytu. Chybně zařazené kartičky jsou mimo zákryt. Kontrola je zřejmá z ukázky.

Velkou výhodou je, že žák je schopen opravit svou práci sám a okamžitě. Provádí-li kontrolu bezprostředně, nedochází k fixaci chyb.

KONTROLA URČENÍ ČASU (min., přít., bud.)

	1.os.	2.os.	3.os.		č.j.	č.mn.	
min.		1.os.	2.os.	3.os.		č.j.	č.mn.
přít.	min.		1.os.	2.os.	3.os.		č.j.
bud.	přít.	min.	vezla jsem				ozn.
64	bud.	přít.	vézt				rozk.
	75	bud.	vézt				podm.
1	jednoduchý tvar		složený tvar		zvrtné sloveso		

KONTROLA URČENÍ OSOBY (1., 2., 3.) A ČÍSLA (jedn., mn.)

		1.os.	2.os.	3.os.		č.j.	č.mn.		
		1.os.	2.os.	3.os.		č.j.	č.mn.	ozn.	
	1.os.	2.os.	3.os.		č.j.	č.mn.	ozn.	rozk.	
čas neurčujeme	hrajme si						ozn.	rozk.	podm.
	hrát si						rozk.	podm.	
	hrát si						podm.		
50	jednoduchý tvar	složený tvar		zvrtné sloveso					

NÁVOD K POUŽITÍ

Je součástí pomůcky, nabízí náměty k využití. Formát A5, 16 stránek.

KRABICE

Dipo je zabaleno do obrázkové krabice s víkem. Krabice má rozměr 39,2 x 29,2 x 3,8 cm.

Ke každému souboru je dodáno 3 x 10 ks. prázdných kartiček, do kterých si každý učitel může doplnit vlastní oblíbené vazby a příklady, nebo doplnit event. ztracené kartičky. Povrchová úprava umožňuje doplnění libovolných nápovědných znaků a odkazů na kartičky i desky fixem. Učitel si tak může pomůcku „doladit“ podle svého. I to je jedna z vlastností, která je pro DiPo typická a je vysoce hodnocena kreativními učiteli.

Pomůcku lze použít i pro zkoušení, ale je určena především pro intenzivní výcvik a rychlé pochopení této rozsáhlé a poměrně obtížné látky. Pomůcka je jednoduchá, proto je možné i její využití v domácí přípravě dětí.

Je jen na učiteli, jakým způsobem bude dítě pracovat. Žáci mohou také pracovat ve dvojicích u jedné desky nebo tak, že jeden žák zkouší druhého přímo a jeho odpověď kontroluje sledováním rubové strany kartičky. Stejně tak lze použít zásobu kartiček ke klasickému písemnému zpracování do přehledné tabulky, kterou si může žák sám snadno opravit a označit případné chyby. Učitel tak získá navíc písemný výstup žákovy práce. Pokusy o podvádění jsou při správném přístupu učitele skutečně ojedinělé.

Způsobů práce je mnoho. Velké množství kartiček se slovesy přímo vybízí k dalšímu didaktickému využití. Soubor lze využít například:

- k nácviku čtení už od 1. třídy, zejména při výuce genetickou metodou čtení
- k řazení slov podle abecedy
- nejrůznějším didaktickým hrám – např. sestav větu (krátké vyprávění) s použitím vylosovaných kartiček, kde použité vazby napovídají obsah věty, atd.

UKÁZKA PRÁCE S DIPO

DiPo®		způsob oznamovací			způsob rozkazovací	způsob podmiňovací
		čas minulý	čas přítomný	čas budoucí	čas neurčujeme	čas neurčujeme
číslo jednotné	(já) 1. osoba	vezla jsem vezla jsem těžký náklad				
	(ty) 2. osoba					
	(on, ona, ono) 3. osoba					
číslo množné	(my) 1. osoba				hrajme si hrajme si na písku	
	(vy) 2. osoba					
	(oni, ony, ona) 3. osoba					neschovávali by se kdyby se neschovávali, ...

VYBRANÉ VAZBY

Do výběru byla zařazena slovesa z běžné hovorové zásoby s přihlédnutím ke specifickým metodickým hlediskům I.st. ZŠ. Byly použity tvary jednoduché i složené, zvrtná slovesa (tyto mluvnické významy jsou uvedeny jako informace na rubové straně kartičky), slovesa kladná i záporná, slovesa dokonavá i nedokonavá. V souboru se objevují i tvary sloves podmiňovacího způsobu se zvrtným zájmenem, kde došlo ve 2.os. č.j. k oddělení *-s* od tvaru *bys* a následnému připojení ke zvrtnému zájmenu, např. *ujistila by ses*. Jsou zařazeny i tvary sloves minulého času, kde ve 2. os. č.j. bývá vedle tvaru *jsi* pouhé *-s*, např. *volals, přišlas*, dále příklady připojení tohoto *-s* k osobnímu zájmenu, např. *tys to napsal*, i příklady spojení tohoto *-s* se zvrtným zájmenem, např. *smála ses*.

Pozornost byla věnována i problematice určení čísla u sloves ve 3.os., času min., kde číslo vyplývá z vazby na podst. jméno středního rodu, např. *děvčata vila věnce*.

V souboru se záměrně objevuje množství vazeb použitých už v *Dipo-vyjmenovaná slova*. Vyšší frekvence práce se stejnými vazbami automatizuje proces osvojení pravopisného učiva.

Nebyly zařazeny tvary přičestí trpného a přechodníky.

Prázdné kartičky, pro každý způsob, dávají učitelům svobodnou volbu v rozšíření souboru o vlastní oblíbené vazby.

DiPo - slovesa navazuje na již vydaná: *DiPo - podstatná jména* a *DiPo - vyjmenovaná slova*. Připravujeme *DiPo- slovní druhy*, *DiPo-shoda přísudku s podmětem*, *DiPo- přídavná jména* Systém práce je ve všech dílech obdobný. Tak se stává *DiPo* otevřeným systémem finančně dostupným pro všechny školy v dostatečném množství.

Bližší informace na: www.mybox.cz/oldipo

Přejeme Vám i dětem hodně zdarů při práci s *DiPo*.

Mgr. Jiří Zibura, Mgr. Lada Ziburová-autoři a firma OLDIPO, s.r.o.
Mgr. Libuše Tuková, ZŠ Doudleby – recenzent